

poslednji valcer

(kratke proze)

atila balaž

PAS

Pas je pronašao neku kost. Zgradio je zubima i ajd' na drugu stranu! Tu ga sustiglo tečkovi. Kost je izletela iz psećih čeljusti i sa užasnom snagom poslednjeg vriska džukele uglačila se u delove nekog automobila. Tu je i ostala.

Mnogo godina kasnije arheolozi su otkrili groblje automobila. Interesantno da je baš kratkovidni profesor prvi primetio kost među zardalim gvožđem. Držeći je sa dva prsta, pogodnosno je digao uvis.

— Eto, zar nisam rekao! — zasvetla mu na obrazu. — Morao je postojati neki prelaz između konja i automobila!

— Da, profesore! — radovao se glasno jedan dupeuvlakač. — U tom svetu je još postojalo nešto po meri ljudi i konja.

Svi su revnosno hvatali beleške. Samo nije jedan oniži tip sa glavurdom džukele i tatarskom facom. On je otsutno zurio nekud. Ponekad bi tiho lanuo kao ptičar kad goni divljač u sru. Duh mu se uporno odupirao. Nikad nije diplomirao. Ostao je apsolvent za sva vremena.

Da li iz osvete, svejedno, ukrao je kao svetu relikviju dobro čuvanu kost i izasao na polje koje je nekada odjekivalo od topota konjiskih kopita. Tu ju je sahranio uz improvizovanu vojnu počasti, zatim je digao pogled ka nebnu. Pilot jednog manjeg poljoprivrednog aviona je primetio veliku sjajnu suzu u njegovim očima. Od tog prizora i njega obuze neki bluz—osećaj. Celo popodne je pevuo tužne tatarske balade u pilotskoj kabini.

(Ko misli da u zemlji tatarskoj nema bluza, može se ljuto prevariti.)

PRIČA O VLADIMIRU MAJERU

(iz jednog izveštaja o antiintelektualnom ponašanju izvesnih gradana)

Posle nekoliko krigli piva i dva tanjira gustog pasulja omiljena zabava Vladimira Majera bila je da stane nasred trga i gromkim prdežima plasi golubove, onako za svoju dušu, sve dok mu od silnog naprezanja jednom nije puklo crevo.

Prolazili su dani, golubovi su ga uzalud čekali — istežući vratove i čkiljeći prema restoranu. Od pondeljka do pondeljka. Vladimir Majer nije više došao.

DVA ARAPINA

Šla tako dva Arapina preko pustinje — svaki na svojoj kamili. Jednog od njih uhvatili strašan grč — od nožnih prstiju sve do čmara. Baci se sa kamiline grbače i, uz strašne krike, stade se batrgati u pesku. Drugi ga je sa čudenjem posmatrao nekoliko minuta, a zatim nestao sa obe kamile.

Prošlo je nekoliko godina. Sudbina je htela da se ponovo sretnu u zelenoj oazi, nedaleko od mesta dogadaja. Lopov je baš pio vodu, nadnoseći se nad nju, kad mu se oštećeni prikrao iza leda. Lopov ga primeti u ogledalu jecerceta i pretrne: isto poznato lice, isti poznati pesak na burnusu, poznate sevajuće oči.

— Ubićeš me? — zapita.

— Vidi — reče ovaj — ja će ti samo zabiti ovu kamu, a ostalo neka bude po volji Alahovoj...

Uhvatise se. Nikad se nije saznao koji je od njih bio pobednik. Može biti da su na kraju podelili bodove. Sve je nestalo u tmini vremena, pesak je prekrio oazu — zametnuo se svaki trag dvojici Arapa. Neki čovek je tvrdio da je video na bagdadskoj pijaci iste dve kamile, ali nije smeo da se zakune da su baš ta dva Arapina sedela na njima.

Po svemu sudeći, oni su bili začetnici rvanja slobodnim stilom u arapskoj ligi. Njihova imena su ih nadživila.

TETKA MARA I ČIKA PIŠTA

Čika Pišta je netremice zurnio u sunčevu lopatu, a tetka Mara je štrikala. Tako su sedeli, pretpostavimo, na nekoj klupi. Tetka Mara je, kao već više puta za ovih nekoliko stotina godina, uzalud pokušavala da zapodene razgovor sa čika—Pištom, koji nije pokazivao znake interesovanja. Tada se u tetka—Mari ugasi duša. Tako je štrikala dalje: bez prestanka, i u smrti. Sunce je polako zašlo, a mesec izašao. U žukastom svetlu ovog rošavog noćnog prolaznika sveže ištrikana snežnobela fusekla prekrila je dvorište.

— Aha — primetio je tiho čika Pišta — pa u ovo bismo mogli staviti čitav svet. Mogli bismo ga čak i zavitlati.

— Pa da — uzdahula je tetka—Mara — kad bi to svet dozvolio nama, starcima.

U to se klupa stade lenjo okretati, zatim sve brže i brže — te sa ova dva penzionera nezavidne materijalne situacije odlete u neko drugo sazvežđe.

POSLEDNJI VALCER

Teško dahćući jedan omanji rečni brod se uzvodno probija Dunavom. Spuštao se mrak. Zajedno sa kretanjem broda palila su se već svetla na keju. Jedan mornar je stajao na pramcu broda, bio je zauzet nekim konopcem, kad, na svoje iznenadenje, primeti oko sebe hiljade belih papira na površini vode. Kad su dogurali do mosta, stiže i sam pisac sa stravičnim krikom — kao iz vedra neba. Lobanja mu se rascopala baš tu negde, blizu mornara. Kao što ljuštire kesten — ispadne mozak i otkotrlja se do mornarevih nogu. Po priznaju ovog jedinog, preneraženog svedoka piščeva okrugla moždانا srž — kao da se i sama iznenadila — prvo je ispustila nekoliko pretečih zvukova, nalik na kucanje pisaće mašine, a potom — posle kraće neodlučnosti — zaigrala valcer. Ovim tipičnim pokretima približila se kabini sa kormilom. Tamo je kratko zastala razmišljajući šta da čini; zatim se u magnovenju okreñula oko svoje ose i bacila u vodu.

Sirotom mornaru nikad nije pošlo za rukom da potisne ovu stravičnu sliku. Sanjao ju je ponovo i ponovo, ma koliko da je popio. Živici su mu polako popustili. Otišao je u penziju. Na kraju je dospeo u neku ustanovu zatvore-nog tipa. Tamo je i umro — zaboravljen od svih.

Pre no što je ispustio dušu, rekao je samo toliko da je — čim je ugledao kako mu se približavaju na vodi listovi papira — osetio da mu jedan u čitavosti promašeni, apsurdni svet plovivi u susret. Onda je još ispričao i to kako je bilo tužno posmatrati mozak što pleše sam samcat. Čudo što sve nije u stanju da uradi jedan razgoličeni mozak.

aveti ljubica arsić

Sišao sam u podrum drvenim zavojitim steništem, dok je u sobi Gala premeštala bele jastuke. Onaj ko sanja o podrumu zna da su njegovi zidovi ukopani u zemlju, da imaju samo jednu stranu iza koje se nalazi cela zemlja. Uvek sam voleo da se zavlačim u podrum jer se tamо mrakovi zadržavaju i danju i noću, i da u nerazumnom strahu civilim od dosade. To su oni časovi bezrazložne patnje koji su samo pripremni za prave jade što nas satiru. Majka je pitala: zašto dete plače? Ja sam odgovarao: dete plače zato što ima suze.

Stajao sam sa svećom u ruci u najmraćnjem biću kuće iako je slabašna sijalica žmirkala, činilo se da će dogoreti pre sveće. Stajao, jer su ovde koraci suvišni. Podrumski miševi se nasuprot onima na tavanu nikad ne vraćaju u tisuću svojih rupa, mada sumnjam i u miševe, jer se u podrumu kreće sporija bića koja manje trupkaju. Osluškivao sam zidove. Njihov miris bio je lepljiv i vlažan, miris na ilovaču, hladan i znojav miris plesnivog ugla u staroj crkvi, odmah ispod orgulja gde se drži mrtvačka nosila.

Otvorio sam stari orman od hrastovine u kojem smo nekad uredno slagali posteljinu i grančice lavandule. U vedrim noćima, kada su se kaluderi preko crnih krošnji spasavali iz zapaljenog manastira, strogi geometrijski red koji je vladao u ormanu razbijao je svaku sumnju u korisnost spavanja. Sada je orman bio pun starih stvari, otpisan što se tiče tajne, prašnjav i zalećen od propadanja nepotrebnom odećom i flašama.

Gala je hodala po sobi. Prokleta mačka, manje živa a više simbol neokajanog greha majukala je odozgo. Žutu svilenu maramu iskukičanih čoškova koji vire ispod šešira našao sam u jednom od fioka. Pri slabašnom svetlu napipao sam i kocku koja štiti meso od muva, izum nekog vašarskog saljivdžije. Marama je lebdela iznad njenih ivica.

Gala je želeta da sa tom maramom na glavi još jednom proba šetanje gospode Alving pred Pastorom. Iako je Gala bila mršava, njenо hođanje uznemiravalo je kuću. Zbog zaguljivog vazduha je u hodу razbijala stvari. Gospoda

Alving kretala se polako ne dodirujući zemlju, skoro kao avet koja u salonu krcatom nameštajem vešto zaobilazi komode, dok su se Galini koraci čuli do petnaestog reda u parteru. Razbacala bi perjane jastuke po podu i hodata po njima. Žuta svilena marama trebalo je da umriju njenu žuč. Svi smo mi žuti plamiči iza mlečnog zida lampe . . . Ali njeni koraci postajali su sve jači. Psovala je i hodata ogrnuta frotirskom haljinom. Iako je nisam video, osećao sam iznad glave podsmeh upućen meni u podzemnom mraku, podsmeh kojim je inače gledala u mrak dok je odsečno koračala talasajući velikim grudima.

Još malopre isisao sam iz tih grudi mahništost. Prvo je uvijala crnim čarapama i mazno štšala, mac, mac, maco, što je mačku, iako uštrojenu, dovodilo do ludila tako da je šapama lovila čarape u vazduhu i kidala ih kandžama uz besno frktanje. Prizor jeftinog varijetea posle kojeg se vršila rasprodara, usana, osmeša, bokova, vagina, ne u Ibzenovom salonu već u zadirnjenoj javnoj kući. Zatim je otkopčala prsluče i skinula sve sa sebe čekajući iznenadnu kišu koja treba da spere svu nečistoću pre nego što je uzmem u zagrljav, ili iznenadni vetrar koji treba da opustoši njeno telo. Gala je bila vlažni orman pred kojim sam dugu stajao pre nego što bih se usudio da ga otvorim. Gladio sam joj crne dlačice češljenu od slonovače. Prstom je pokazivala, ovde, ovde i ljubila me u nos.

Gala je razgovarala sa dvojicom, u mislima je vodila ljubav sa dvojicom mornara. Pominjala je njihove kape koje će staviti svaku na po jednu dojku. Govorila je mornarima da ima mesta za obojicu, da su u njenom telu istovremeno bili jedan sveštenik, mašinovoda i pozamašni šef samoposluge, i svi su oni u besprekornom triju stenjali da je vole više od života.

Stajao sam sav nabrekao pred ormanom kojeg je trebalo otvoriti muškim udarcem odlažući trenutak kada će moj udar otključati vratu, kada će zapanjujuće lako prodruti u klučaonicu kao što bokser zapanjujuće lako svojom pesnicom ruši zid od cigle, maltera, peska, zid razjeden slinom, načet slinavim talasima ne-